

Rolnummer 6483
Arrest nr. 38/2018 van 29 maart 2018

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de wet van 16 december 2015 tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, ingesteld door de vzw « Mouvement de la Gauche Démocrate et Citoyenne » en anderen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût en T. Giet, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, emeritus voorzitter E. De Groot, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 11 juli 2016 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 12 juli 2016, is beroep tot vernietiging ingesteld van de wet van 16 december 2015 tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 januari 2016) door de vzw « Mouvement de la Gauche Démocrate et Citoyenne », de vzw « Federaal Werk de Vrienden der Blinden en Slechtzienden », Lucette Royez, Freddy Dewille, Gérard Gillard, Pierre Eyben, Fabrice Dupont, Maxime Yu, Isabella Cantamessa, Marc Eyen, Nicolas Vandewynckel en Thomas Thierry, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M.-F. Lecomte, advocaat bij de balie te Charleroi.

Maxime Yu en de vzw « Federaal Werk De Vrienden der Blinden en Slechtzienden » hebben het Hof laten weten, respectievelijk op 22 juli en 1 september 2016, dat ze afstand doen van hun beroep.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. V. Pertry, Mr. B. Martel en Mr. J. Delvoie, advocaten bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 13 december 2017 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers F. Daoût en T. Merckx-Van Goey te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 17 januari 2018 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 17 januari 2018 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het belang

A.1.1. De vzw « Mouvement de la Gauche Démocrate et Citoyenne » heeft als maatschappelijk doel onrecht en elke teruggang van de rechten in het algemeen en van de sociale rechten in het bijzonder van een individu of van een gemeenschap te bestrijden, met name in het licht van artikel 23 van de Grondwet en van het *standstill*-beginsel. Zij heeft eveneens als maatschappelijk doel in rechte op te treden voor de gewone rechtscolleges, voor de Raad van State en voor het Grondwettelijk Hof, om het behoud van de verworven rechten te vrijwaren en om besluiten of wetten die strijdig zouden zijn met de Belgische Grondwet of met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, te laten vernietigen.

A.1.2. De vzw « Federaal Werk de Vrienden der Blinden en Slechtzienden » heeft als maatschappelijk doel het welzijn van blinden en slechtzienden, beschouwd in de meest uitgebreide en gevarieerde vormen ervan. Er wordt aangevoerd dat de blinde en slechtziende gebruikers ernstig worden geraakt in termen van mobiliteit, niet alleen door de sluiting van postkantoren maar ook door de sluiting van stations.

A.1.3. Ook verschillende particulieren sluiten zich aan bij het beroep. Lucette Royez, in haar hoedanigheid van gemeenteraadslid « Mouvement de Gauche » van de gemeente Anderlues, vreest voor haar mandaatgevers en voor zichzelf het verdwijnen van een nabije, kwalitatief hoogstaande postdienst.

A.1.4. Freddy Dewille, werfleider te Marcinelle en hoofdafgevaardigde van ACV Transcom-Proximus, begon in 1973 te werken bij de Regie van Telegraaf en Telefoon (RTT). Hij betwist de verkoop van openbare diensten in het algemeen en van Proximus in het bijzonder. Volgens hem zou dat neerkomen op een uitholling van zijn opdracht als statutair personeelslid en als afgevaardigde gespecialiseerd in de openbare sector.

A.1.5. Gérard Gillard, Pierre Eyben en Fabrice Dupont zijn gebruikers van Bpost. Ze zijn van mening dat de kwaliteit van de verstrekte dienst is achteruitgegaan wegens de sluiting van een groot aantal kantoren. Zij vrezen derhalve een toenemende achteruitgang, met een nog sterkere privatisering. Pierre Eyben is ook gebruiker van de NMBS en vreest dat een uitbreiding, tot de NMBS, van het privatiseringsproces dat de in het geding zijnde wet mogelijk maakt, zou neerkomen op een volledige sluiting van de huidige stopplaats.

A.1.6. Isabelle Cantamessa voert aan dat zij als verpleegster verontrust is door de dreigende privatisering in de gezondheidssector.

A.1.7. Nicolas Vandewynckel is van mening dat een privatisering van openbare diensten volgens een louter kapitalistische logica de kwaliteit van de diensten en van de arbeidsvoorwaarden aantast.

A.1.8. De verzoekende partijen baseren zich op het arrest van het Hof van 29 juli 2010 betreffende een beroep tot vernietiging van een bepaling van de wet van 22 juli 2009 « tot verbruik uitgeslagen fossiele motorbrandstoffen » om aan te geven dat het Hof een zekere bewegingsruimte geeft, in het bijzonder wat de grondrechten betreft, om de toegang van particulieren tot het Hof te verruimen.

A.2.1. In zijn memorie geeft de Ministerraad vooraf aan dat het beroep, vanuit een formeel oogpunt, de vernietiging beoogt van het geheel van de bestreden wet, terwijl uit het verzoekschrift blijkt dat de grieven uitsluitend gericht zijn tegen de artikelen 12 tot 14 van de wet.

A.2.2. Volgens de Ministerraad heeft geen enkele verzoekende partij een belang bij de vernietiging van de bestreden wet, omdat zij niet kan aantonen dat haar respectieve situatie rechtstreeks en ongunstig door die wet zou kunnen worden geraakt.

A.2.3. Wat de vzw « Mouvement de la Gauche Démocrate et Citoyenne » betreft, wijst de Ministerraad erop dat de doelstellingen van de vereniging, zoals zij oorspronkelijk waren bepaald, geenszins een collectief belang beoogden aangezien zij enkel betrekking hadden op steun aan en beheer van de middelen van een specifieke, politiek geïnspireerde actie. De Ministerraad merkt niettemin op dat, bij een statutenwijziging van 26 juni 2015, de omschrijving van het maatschappelijk doel van de verzoekende partij werd aangevuld. Hij vermeldt eveneens de notulen van de algemene vergadering van de vereniging van 22 juni 2016 en besluit dat uit die twee elementen geenszins kan worden afgeleid dat de vereniging een eigen en persoonlijk belang zou hebben om de vernietiging van de wet te vorderen, aangezien zij niet aanvoert, noch aantoont dat zij rechtstreeks en ongunstig door de bestreden wet zou kunnen worden geraakt.

Volgens de Ministerraad zou de enige statutaire doelstelling die, althans op het eerste gezicht, in aanmerking zou moeten worden genomen om het vereiste belang van de eerste verzoekende partij aan te tonen, niet van bijzondere aard zijn en zou zij niet van het algemeen belang kunnen worden onderscheiden.

De Ministerraad voegt eraan toe dat, indien het Hof toch zou oordelen dat het maatschappelijk doel van de eerste verzoekende partij van bijzondere aard zou kunnen zijn, dan nog zou moeten worden vastgesteld dat zij geen voldoende geïndividualiseerd verband aantoont tussen haar maatschappelijk doel en de wet die te dezen wordt bestreden. Het maatschappelijk doel van de eerste verzoekende partij zou immers enkel rechtstreeks en ongunstig kunnen worden geraakt indien de bestreden wet tot gevolg zou hebben, enerzijds, dat Proximus, Bpost en de NMBS worden geprivatiseerd en, anderzijds, dat het kwaliteitsniveau van de dienst die thans door die

bedrijven wordt geleverd, daalt. Een privatisering van de twee eerstgenoemde bedrijven zou echter niet rechtstreeks voortvloeien uit de bestreden wet, die louter de Koning machtigt om over te gaan tot een dergelijke privatisering via een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad. Wat de NMBS betreft, zou de bestreden wet geen enkele privatiseringsoperatie mogelijk maken. Indien zulk een privatisering zou worden doorgevoerd, dan nog zou moeten worden vastgesteld dat zij niet *ipso facto* een teruggang zou impliceren van het kwaliteitsniveau van de openbare dienst, rekening houdend met artikel 54/8, 1°, van de wet van 21 maart 1991, zoals ingevoegd bij artikel 13 van de bestreden wet.

Ten slotte, in ondergeschikte orde, indien het Hof zou oordelen dat de eerste verzoekende partij een voldoende belang aantoont om artikel 23 van de Grondwet te doen naleven, zou zulks niet het geval kunnen zijn voor de artikelen 74, 105, 108, 7bis, 10, 11, 22bis en 16 van de Grondwet, die zij in haar middelen aanvoert.

A.2.4. Wat de vzw « Federaal Werk de Vrienden der Blinden en Slechtzienden » betreft, stelt de Ministerraad vast dat zij geen persoonlijk maar een collectief belang aanvoert en dat haar argumentatie volkomen ongegrond is. De privatiseringsoperatie van Proximus en van Bpost vloeit immers niet voort uit de bestreden wet, die louter de Koning toestaat om, onder bepaalde voorwaarden, over te gaan tot een privatisering van die bedrijven. Het maatschappelijk doel van de tweede verzoekende partij kan bijgevolg niet rechtstreeks worden geraakt door een machtigingswet die geen enkele uitwerking heeft zonder optreden van de Koning.

De Ministerraad voegt er nog aan toe dat de machtiging aan de Koning om over te gaan tot een eventuele privatisering van de beursgenoteerde overheidsbedrijven, tot op heden enkel betrekking heeft op Bpost en op Proximus, en niet op de NMBS.

A.2.5. De Ministerraad onderzoekt vervolgens het belang van de andere verzoekende partijen om in rechte te treden.

A.2.6. Wat Lucette Royez betreft, wijst hij nogmaals erop dat de privatisering van Bpost niet voortvloeit uit de bestreden wet zelf. Hetzelfde geldt voor de verminderde kwaliteit van de openbare postdiensten en voor een eventuele sluiting van de postkantoren. De Ministerraad stelt eveneens vast dat Lucette Royez geen functioneel belang aanvoert om in rechte te treden.

A.2.7. Freddy Dewille zou geenszins aantonen dat hij rechtstreeks en ongunstig door de bestreden wet wordt geraakt, aangezien die wet slechts een machtigingswet is en geen enkele concrete privatisering tot gevolg heeft zonder een eventueel optreden van de Koning.

A.2.8. Wat betreft de opdracht van Freddy Dewille als statutair personeelslid, wijst de Ministerraad erop dat artikel 13 van de bestreden wet enkel bepaalt dat, ingeval de Koning een privatisering toestaat, Hij alle maatregelen moet nemen die nodig zijn om de individuele arbeidsverhoudingen te regelen tussen het betrokken bedrijf en de werknemers die deel uitmaken van het statutair personeel ervan, zonder die individuele verhoudingen rechtstreeks te regelen. De Koning dient eveneens alle maatregelen te nemen die nodig zijn om de continuïteit te waarborgen van de rechten van de statutaire werknemers van de betrokken bedrijven inzake vastheid van betrekking, bezoldiging en pensioen.

A.2.9. Wat betreft het statuut van afgevaardigde van Freddy Dewille, dient eveneens rekening te worden gehouden met artikel 13 van de bestreden wet en dient men om dezelfde redenen te besluiten dat aan dat statuut niet wordt geraakt.

Wat de zogenaamde verminderde kwaliteit van de openbare diensten betreft, zou niemand kunnen betwisten dat de kwaliteit van de diensten die thans door Proximus worden aangeboden, aanzienlijk is verbeterd ten opzichte van die welke door de RTT werd geboden.

A.2.10. De Ministerraad betwist het belang van Gérard Gillard, Pierre Eyben en Fabrice Dupont om in rechte te treden omdat het uitsluitend gegrond zou zijn op een louter hypothetische vrees. De Ministerraad voegt er nogmaals aan toe dat, wat de NMBS betreft, de privatisering van dat bedrijf noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks uit de bestreden wet zou kunnen voortvloeien.

A.2.11. De Ministerraad geeft aan dat het belang van Isabelle Cantamessa om in rechte te treden eveneens louter hypothetisch zou zijn omdat de privatisering van openbare diensten in de gezondheidssector helemaal niet voortvloeit uit de bestreden wet.

A.2.12. Wat Marc Eyen betreft, geeft de Ministerraad aan dat het hem moeite kost om precies aan te geven in welk opzicht zijn persoonlijke situatie rechtstreeks en ongunstig door de bestreden wet zou kunnen worden geraakt. Hetzelfde geldt voor Nicolas Vandewynckel. Het verzoekschrift dat door Maxime Yu en Thomas Thierry werd ingediend, zou helemaal geen precisering bevatten.

De Ministerraad stelt vast dat, in elk geval, na raadpleging van de dossierstukken van de verzoekende partijen ter griffie van het Hof, blijkt dat Maxime Yu op 22 juli 2016 afstand heeft gedaan van zijn beroep.

A.2.13. De Ministerraad onderstreept verder nog dat het arrest van het Hof nr. 90/2010 van 29 juli 2010 waarnaar de verzoekende partijen verwijzen, te dezen niet kan worden overgenomen omdat in het voorliggende beroep, de verzoekende partijen beweren een belang te hebben op grond van een hypothetische en onjuiste premisse, te weten een vermindering van de kwaliteit van de openbare diensten wegens de privatisering van bepaalde autonome overheidsbedrijven.

Ten gronde

A.3. De verzoekende partijen leiden een eerste middel af uit de schending van de artikelen 74, 105 en 108 van de Grondwet, in zoverre de bestreden wet de Koning onmiddellijk machtigt om de privatisering van de erin beoogde overheidsbedrijven voort te zetten, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, tot 31 december 2018, terwijl alleen de wetgever een publiekrechtelijke persoon kan oprichten.

A.4.1. Een tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 7bis, 10, 11, 22bis, 23 en 23, 5°, van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen, alsook van het *standstill*-beginsel, in zoverre de bestreden wet de arbeidsvoorwaarden van de werknemers rechtstreeks en ongunstig zou raken, rekening houdend met het opgeven van de regel van statutaire aanwerving, met de aanpassing van de arbeidsvoorwaarden voor de statutaire personeelsleden en met de toegang tot kwalitatief hoogstaande diensten tegen prijzen die betaalbaar zijn voor de uitkeringsgerechtigden, de personen met een beperkte mobiliteit, alsook voor hun kinderen, in tegenstelling tot de werknemers die afhankelijk van de federale overheidsdiensten en andere administratieve overheden en de personen die een levensstandaard en/of een gezondheid hebben die hen in staat stelt om toegang te blijven hebben tot kwalitatief hoogstaande diensten tegen prijzen die voor hen betaalbaar zijn.

A.4.2. De verzoekende partijen preciseren dat artikel 23 van de Grondwet een *standstill*-verplichting impliceert, die eraan in de weg staat dat de bevoegde wetgever het beschermingsniveau dat wordt geboden door de van toepassing zijnde wetgeving in aanzienlijke mate vermindert, zonder dat daarvoor redenen zijn die verband houden met het algemeen belang. Volgens de verzoekende partijen heeft een privatisering van de overheidsbedrijven tot gevolg dat de bevoegde overheden niet meer in staat zijn om te voldoen aan hun grondwettelijke verplichtingen inzake sociale grondrechten die op algemene wijze worden gewaarborgd door artikel 23 van de Grondwet, en meer bepaald door het 5° ervan. Zulk een achteruitgang van het geboden beschermingsniveau zou geenszins gerechtvaardigd zijn door het algemeen belang. Het enige belang dat wordt gediend, zou dat van de kapitalistische of neoliberale ideologie zijn die op een onberedeneerde manier het terugtreden van de Staat uit de diensten aan de burger, het opgeven van de aanwerving van ambtenaren ten gunste van preciaire betrekkingen, uitzendarbeid of werken als zelfstandige, en het intreden van de overheidsbedrijven op de markt nastreeft.

A.4.3. De verzoekende partijen voegen eraan toe dat de wetgever, teneinde de economische, sociale en culturele rechten te waarborgen, rekening moet houden met de gevolgen van zijn beleid voor de toekomstige generaties. Door aandelen die stevige dividenden opbrengen opnieuw te verhogen, zou echter een kortetermijnbeleid worden gevoerd, dat in strijd is met artikel 7bis van de Grondwet.

A.5. Een derde middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 16 van de Grondwet en 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, alsook van het evenredigheidsbeginsel, dat wil zeggen van de vereiste van een « billijk evenwicht ». De verzoekende partijen verwijzen de bestreden wet dat zij de Koning onmiddellijk ertoe machtigt zich te laten leiden door het strategisch belang van een participatie in het betrokken bedrijf, door de noodzaak van een Belgische verankering, door de essentiële bijdrage die het bedrijf kan leveren bij het streven naar een duurzame economische groei, door zijn maatschappelijk nut en door de impact op de tewerkstelling.

De verzoekende partijen bekritisieren het bijna volledig ontbreken van een kader, voor de uitvoerende macht, met betrekking tot de privatiseringen, in vergelijking met de wijze van gunning van overheidsopdrachten voor aanneming van werken, diensten en leveringen. De verzoekende partijen geven aan dat privatisering, waarvan het

Europees systeem van rekeningen vereist dat de opbrengst uitsluitend wordt bestemd voor de vermindering van de overheidsschuld, zeker bijdraagt tot een sanering van de overheidsfinanciën. Door het ontbreken van een voorafgaande procedure inzake vaststelling van de overnameprijzen *a priori* en een parlementair toezicht *a posteriori* zou het echter niet gemakkelijk zijn om te besluiten tot het onverhoopte, correcte of duidelijk onvoldoende karakter ervan.

A.6. Een vierde middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre de bestreden wet de Koning onmiddellijk ertoe machtigt te privatiseren, zonder voorafgaande omkadering, terwijl in het licht van het gelijkheidsbeginsel, kandidaat-overnemers hun kandidatuur moeten kunnen stellen op objectieve, vooraf bepaalde voorwaarden.

De verzoekende partijen voeren aan dat, behoudens vage, niet-dwingende aanwijzingen, aan de uitvoerende macht een blanco cheque wordt gegeven om de aandelen van de overheidsbedrijven over te dragen met schending van de gelijkheid die tussen potentiële overnemers moet heersen.

A.7. In zijn memorie werpt de Ministerraad vooraf op dat de middelen onontvankelijk zijn omdat zij onvoldoende duidelijk zijn uiteengezet. In het verzoekschrift tot vernietiging zou immers niet worden gepreciseerd om welke artikelen van de bestreden wet het gaat, noch in welk opzicht de grondwettelijke regels beweerdelijk door de bestreden wet zouden zijn geschonden.

A.8. Wat het eerste middel van het verzoekschrift betreft, voert de Ministerraad aan dat het onontvankelijk is wegens de onbevoegdheid van het Hof om kennis ervan te nemen. De machtiging die door de bestreden wet aan de Koning wordt verleend, schendt immers noch de regels inzake de bevoegdheidsverdeling tussen de Staat en de deeltiteiten, noch de grondwetsbepalingen die tot de bevoegdheden van het Hof behoren.

In ondergeschikte orde voert de Ministerraad aan dat het middel onontvankelijk is wegens het ontbreken van een voldoende duidelijke uiteenzetting.

A.9.1. Ten aanzien van het tweede middel begrijpt de Ministerraad dat, volgens de verzoekende partijen, de bestreden wet strijdig zou zijn met het in de Grondwet verankerde recht om een menswaardig leven te leiden. Volgens de Ministerraad is het middel ook hier onontvankelijk wegens het ontbreken van een voldoende duidelijke uiteenzetting.

A.9.2. Hij wijst eveneens erop dat de verzoekende partijen formeel een schending aanvoeren van artikel 22*bis* van de Grondwet. De uiteenzetting door de verzoekende partijen in het kader van het tweede middel zou echter niet toelaten te begrijpen in welk opzicht die norm door de bestreden bepalingen zou zijn geschonden.

A.9.3. De Ministerraad wijst nog erop dat, wat de zogenaamde schending van artikel 7*bis* van de Grondwet betreft, het Hof niet bevoegd is om een wetskrachtige norm rechtstreeks aan die bepaling te toetsen. Het Hof acht zich daarentegen bevoegd om onrechtstreeks kennis te nemen van de grondwettigheid van wetskrachtige normen in het licht van andere bepalingen van de Grondwet dan de artikelen van titel II en van de artikelen 143, 170, 172 en 191 van de Grondwet. Wat artikel 7*bis* betreft, verwijst de Ministerraad naar het arrest van het Hof nr. 75/2011 van 18 mei 2011.

A.9.4. Na de contouren te hebben aangegeven van de rechten die zijn vastgelegd in de artikelen 22*bis* en 23 van de Grondwet, wijst de Ministerraad erop, wat meer bepaald artikel 22*bis* betreft, dat de wetgever erop heeft toegezien, in het nieuwe artikel 54/8 van de wet van 21 maart 1991, zoals ingevoegd bij artikel 13 van de bestreden wet, te preciseren dat, in zoverre de Koning een privatisering toestaat, Hij alle maatregelen moet nemen die nodig zijn om, onder meer, de continuïteit te verzekeren van de rechten van de statutaire werknemers van de betrokken bedrijven inzake vastheid van betrekking, bezoldiging en pensioen die zijn vervat in de grondregels van het personeelsstatuut. Men zou de wetgever bijgevolg niet kunnen verwijten geen rekening te hebben gehouden met de mogelijke impact van de privatiseringsoperatie op de arbeids- en bezoldigingsvoorwaarden van de statutaire werknemers en, bijgevolg, op hun kinderen.

A.9.5. Ten aanzien van de zogenaamde schending van artikel 23 van de Grondwet, herinnert de Ministerraad in eerste instantie eraan dat het Hof nooit enig *standstill*-effect heeft erkend wat betreft het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing en dat er in elk geval geen enkel verworven recht op het genot van een bepaalde openbare dienst bestaat, zelfs niet op basis van artikel 23 van de Grondwet.

Volgens de Ministerraad wordt, in dit stadium van de rechtspleging, door de verzoekende partijen niet aangetoond in welk opzicht de bestreden wet enige achteruitgang zou veroorzaken van het bestaande

beschermingsniveau inzake het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing. Volgens de Ministerraad zou de machtiging van de Koning op grond waarvan Hij, onder bepaalde voorwaarden, verrichtingen kan toestaan tot privatisering van bepaalde autonome overheidsbedrijven die reeds gedeeltelijk geprivatiseerd zijn, zeker niet zo kunnen worden voorgesteld dat zij het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing aantast. De Ministerraad begrijpt dat de verzoekende partijen ervan uitgaan dat alleen de openbare diensten die door de Staat worden aangeboden, kwalitatief hoogstaande openbare diensten zouden zijn. Zelfs indien dat uitgangspunt gegrond zou blijken - *quod non* -, leidt de bestreden wet echter niet tot een privatisering van Proximus en van Bpost. Het bestaan van een eventuele achteruitgang zou dus niet voortvloeien uit de bestreden wet als zodanig.

Indien het Hof zou oordelen dat het beschermingsniveau van het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing wordt verminderd door de werking van de bestreden wet - *quod non* -, dan nog zou men moeten besluiten dat de maatregel volkomen gerechtvaardigd is ten opzichte van redenen van algemeen belang. Het zou immers ontegenzeggelijk in het algemeen belang zijn dat bepaalde autonome overheidsbedrijven, die hoofdzakelijk actief zijn in sectoren die zijn opengesteld voor concurrentie, op gelijke voet kunnen worden gesteld met hun concurrenten. Het zou geenszins bewezen zijn dat de invoering van een mogelijkheid tot privatisering van bepaalde autonome overheidsbedrijven die thans beursgenoteerd zijn op basis van objectieve criteria, waarbij rekening wordt gehouden met het belang van de Staat maar ook van de gebruikers van de betrokken diensten, zou voortvloeien uit een kennelijk onredelijke beoordeling van de wetgever teneinde de door hem gestelde doelstellingen, te bereiken.

A.9.6. Wat de zogenaamde schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet betreft, wijst de Ministerraad erop dat uit het verzoekschrift blijkt dat de vergeleken categorieën « de enen » en « de anderen » zijn. Zulke categorieën, die niet duidelijk zijn omschreven, zouden niet dienstig met elkaar kunnen worden vergeleken. De verzoekende partijen zouden overigens niet aantonen op welke manier de verschillende categorieën van personen verschillend zouden worden behandeld. Die vaststelling zou leiden tot de conclusie dat het middel onontvankelijk is, of ten minste niet gegrond.

De Ministerraad voegt eraan toe dat, indien toch zou worden geoordeeld dat de categorieën van personen voldoende zijn afgebakend, hij moeilijk inziet welk verschil in behandeling er tussen die categorieën zou bestaan.

A.9.7. Ten aanzien van de zogenaamde schending van artikel 7*bis* van de Grondwet, geeft de Ministerraad aan dat, in zoverre het Hof rekening zou houden met dat artikel in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11, alsook met artikel 23 van de Grondwet, dan nog zou moeten worden opgemerkt dat het Hof, over artikel 7*bis*, reeds heeft beslist dat de federale Staat, bij de uitoefening van zijn bevoegdheden, over een ruime beoordelingsmarge beschikt om de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten na te streven. De bestreden bepalingen schenden de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet bijgevolg niet en het in aanmerking nemen van artikel 7*bis* van de Grondwet bij de toetsing zou dus niet kunnen leiden tot een andere conclusie.

De Ministerraad voegt eraan toe dat de verzoekende partijen uitgaan van de verkeerde vaststelling volgens welke een privatiseringsoperatie waartoe de Koning beslist op grond van de machtiging die Hem door de bestreden wet is verleend, deel zou uitmaken van een kortetermijnbeleid dat automatisch een aantasting van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling tot gevolg zou hebben. Een dergelijke kritiek is louter een opportunistiekritiek die niet tot de bevoegdheid van het Hof behoort. De verzoekende partijen zouden overigens niet aantonen dat de wetgever zijn discretionaire beoordelingsbevoegdheid zou hebben overschreden.

Ten slotte zijn de uitgangspunten van de verzoekende partijen vatbaar voor kritiek en hypothetisch. Het is immers niet omdat de participatie van de overheid in het kapitaal van Proximus en van Bpost zou worden verminderd tot een niveau onder de helft plus één aandeel dat de tewerkstelling van werknemers of het verrichten van diensten door die bedrijven niet meer duurzaam zou zijn in de zin van artikel 7*bis* van de Grondwet.

A.10.1. Wat het derde middel betreft, voert de minister ook hier aan dat het onontvankelijk is omdat het niet voldoende duidelijk is uiteengezet.

A.10.2. In ondergeschikte orde voert de Ministerraad aan dat het middel niet gegrond is. Hij geeft aan dat het met een zekere welwillendheid is dat hij het derde middel zo begrijpt dat het evenredigheidsbeginsel erin wordt aangevoerd in samenhang met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Wat betreft het eerste lid van dat artikel 1 oordeelt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat het niet volstaat dat een eigendomsberovende maatregel een legitiem doel van algemeen belang nastreeft. Er dient nog een redelijk verband van evenredigheid te bestaan tussen de aangewende middelen en het

beoogde doel, in het bijzonder een billijk evenwicht inzake vergoeding. Bovendien speelt het beginsel van het billijke evenwicht eveneens bij de beoordeling van de opoffering die aan de particulieren wordt opgelegd, ten opzichte van het gewicht van het algemeen belang.

A.10.3. Wat de toepassing van die beginselen op het onderhavige geval betreft, beklemtoont de Ministerraad in eerste instantie dat de verzoekende partijen de verrichting bepaald in artikel 54/7 van de wet van 21 maart 1991 voorstellen als zijnde een onteigening in de zin van artikel 16 van de Grondwet en van artikel 1.1, tweede zin, van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Zodoende streven de verzoekende partijen de toetsing van de bestreden bepalingen aan de referentienormen uitsluitend na in zoverre die laatste een bescherming bieden tegen een onteigening of een eigendomsberoving.

Volgens de Ministerraad kunnen de bestreden bepalingen niet worden beschouwd als een maatregel die een onteigening of een eigendomsberoving zou inhouden. De Ministerraad wijst erop dat noch artikel 16 van de Grondwet, noch artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens ertoe strekken de belangen van de Staat te beschermen, maar wel de belangen van de natuurlijke en rechtspersonen. Hij merkt overigens op dat een privatiseringsoperatie niet kan worden gekwalificeerd als een onteigening of een eigendomsberoving, dat wil zeggen een definitieve en volledige buitenbezitstelling van een goed. De Staat zal immers steeds een deel van het kapitaal van Proximus en van Bpost kunnen bezitten.

De Ministerraad voegt eraan toe dat een onteigening zoals die welke door de referentienormen wordt beoogd, een gedwongen eigendomsoverdracht impliceert die een verlies van eigendom tot gevolg heeft. De verrichtingen bedoeld in artikel 54/7 van de wet van 21 maart 1991 vormen echter geen gedwongen eigendomsoverdrachten. Volgens de Ministerraad zouden de verzoekende partijen ook niet aantonen op welke manier zij van hun eigendom zouden worden beroofd.

A.11. Wat het vierde middel betreft, meent de Ministerraad uit de uiteenzetting van dat middel te kunnen begrijpen dat de verzoekende partijen aanvoeren dat de machtiging die bij artikel 12 van de bestreden wet aan de Koning is verleend, Hem zou toelaten de artikelen 10 en 11 van de Grondwet te schenden. Uit de vaste rechtspraak van het Hof blijkt echter dat, wanneer de wetgever de Koning in algemene termen een delegatie verleent, niet kan worden aangenomen dat hij de bedoeling zou hebben gehad Hem ertoe te machtigen bepalingen aan te nemen die in strijd zijn met de Grondwet. Daaruit dient te worden afgeleid dat de Koning, bij de aanneming van het koninklijk besluit krachtens de machtiging die is verleend in artikel 54/7 van de wet van 21 maart 1991, de Grondwet en dus ook het daarin verankerde beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie in acht zal moeten nemen. Het Hof zou overigens niet bevoegd zijn om kennis te nemen van een verschil in behandeling tussen kandidaat-overnemers dat zou voortvloeien uit het koninklijk besluit dat door de Koning is aangenomen krachtens de machtiging die Hij van de wetgever heeft gekregen.

- B -

Ten aanzien van het onderwerp van het beroep

B.1.1. Het beroep strekt tot de vernietiging van de wet van 16 december 2015 « tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven ».

B.1.2. Met die wet wou de wetgever de wetgeving betreffende de economische overheidsbedrijven moderniseren door de versoepeling van bepaalde organisatorische beperkingen die op autonome overheidsbedrijven wegens die hoofdzakelijk werkzaam zijn in sectoren die openstaan voor mededinging, door de wijze van benoeming en de werking van de

bestuursorganen van die bedrijven wanneer zij beursgenoteerd zijn, af te stemmen op de gewone regels van *corporate governance* die gelden voor genoteerde vennootschappen en, ten slotte, door het kader te definiëren waarbinnen de overheidsparticipatie in beursgenoteerde autonome overheidsbedrijven zou kunnen worden teruggebracht tot minder dan 50 pct. plus één aandeel (*Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, DOC 54-1287/001, p. 4).

B.2. Uit de uiteenzetting van de middelen blijkt dat het beroep tot vernietiging enkel betrekking heeft op de artikelen 12 tot 14 van de bestreden wet.

B.3. Bij artikel 9 van de voormelde wet van 16 december 2015, wordt in titel I van de wet van 21 maart 1991 een hoofdstuk XIV ingevoegd met als opschrift « Bijzondere bepalingen betreffende beursgenoteerde autonome overheidsbedrijven ».

Bij het bestreden artikel 12 wordt in dat hoofdstuk XIV een artikel 54/7 ingevoegd, dat luidt als volgt :

« § 1. In afwijking van artikel 39, §§ 3 en 4, en, in voorkomend geval, van de artikelen 60/1, § 3, en 147*bis*, kan de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad en onder de voorwaarden die Hij bepaalt, verrichtingen toestaan die tot gevolg hebben dat de deelneming van de overheid in het kapitaal van de in artikel 54/5 bedoelde autonome overheidsbedrijven daalt beneden vijftig percent plus één aandeel. Daarbij laat de Koning zich leiden door het strategisch belang van een participatie in het betrokken bedrijf, de noodzaak aan Belgische verankering, de essentiële bijdrage die het bedrijf kan leveren bij het streven naar duurzame economische groei, zijn maatschappelijk nut en de impact op de tewerkstelling.

De bevoegdheid die bij het eerste lid aan de Koning wordt opgedragen, verstrijkt op 31 december 2018.

§ 2. Zodra de deelneming van de overheid in het kapitaal van een in artikel 54/5 bedoeld autonoom overheidsbedrijf ingevolge de toepassing van paragraaf 1 daalt beneden vijftig percent plus één aandeel, behoort dit bedrijf niet langer tot de categorie van de autonome overheidsbedrijven en wordt het geschrapt uit de lijst van artikel 1, § 4, onverminderd de overgangsbepalingen vastgesteld krachtens artikel 54/8. Het bedrijf wordt dan een naamloze vennootschap van privaatrecht, zonder onderbreking van rechtspersoonlijkheid ».

Bij het bestreden artikel 13 wordt in hetzelfde hoofdstuk een artikel 54/8 ingevoegd, dat luidt als volgt :

« Ingeval de Koning een verrichting als bedoeld in artikel 54/7, § 1, toestaat, neemt Hij, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, alle maatregelen die nodig zijn teneinde :

1° met het oog op de continuïteit van de openbare dienst, de bepalingen inzake de opdrachten van openbare dienst van het betrokken bedrijf en inzake het betreffend beheerscontract te laten doorlopen voor een overgangsperiode die ten laatste op 31 december 2020 verstrijkt;

2° de wettelijke bepalingen op te heffen die samenhangen met het publiekrechtelijk statuut van het betrokken bedrijf;

3° de individuele arbeidsverhoudingen te regelen tussen het betrokken bedrijf en zijn werknemers die, op de effectieve datum van de in artikel 54/7, § 1, bedoelde verrichting, deel uitmaken van het statutair personeel van het bedrijf, op zodanige wijze dat de continuïteit van de rechten van deze werknemers inzake vastheid van betrekking, bezoldiging en pensioen die zijn vervat in de grondregels van het personeelsstatuut vastgesteld overeenkomstig de artikelen 34 en 35, wordt gewaarborgd;

4° de toepassing te regelen van de wetten inzake de sociale zekerheid voor werknemers op de in 3° bedoelde personeelsleden, met inbegrip van de afstemming van de cumulbeperkingen inzake pensioenen op deze die gelden in de private sector;

5° een passende overgangsregeling uit te werken inzake de collectieve arbeidsverhoudingen bij het betrokken bedrijf tot aan sociale verkiezingen die binnen drie jaar na de in artikel 54/7, § 1, bedoelde verrichting moeten worden gehouden ».

Ten slotte wordt bij het bestreden artikel 14 in hetzelfde hoofdstuk een artikel 54/9 ingevoegd, dat luidt als volgt :

« De besluiten die krachtens artikel 54/8 worden vastgesteld, kunnen de van kracht zijnde wettelijke bepalingen wijzigen, aanvullen, vervangen of opheffen.

De bevoegdheden die bij artikel 54/8 aan de Koning worden opgedragen, verstrijken op 31 december 2018. Na deze datum kunnen de besluiten vastgesteld krachtens artikel 54/8 enkel bij wet worden gewijzigd, aangevuld, vervangen of opgeheven.

De bepalingen die krachtens artikel 54/8, 3°, 4° en 5°, worden vastgesteld, houden op uitwerking te hebben indien zij niet bij wet zijn bekrachtigd binnen zes maanden na de datum van hun inwerkingtreding. De bekrachtiging heeft uitwerking met ingang van deze datum ».

Ten aanzien van het belang van de verzoekende partijen

B.4. Volgens de Ministerraad kan geen van de verzoekende partijen doen blijken van een belang bij de vernietiging van de bestreden wet omdat zij niet aantonen dat hun situatie rechtstreeks en ongunstig zou worden geraakt door die wet. De Ministerraad preciseert dat zulks enkel het geval zou kunnen zijn indien Proximus, Bpost en de NMBS zouden worden

geprivatiseerd, en zodoende een vermindering met zich mee zou worden gebracht van het kwaliteitsniveau van de dienst die thans door die bedrijven wordt geleverd. De wet machtigt de Koning evenwel enkel ertoe in voorkomend geval over te gaan tot een dergelijke privatisering voor de twee eerstgenoemde bedrijven, terwijl geen enkele privatiseringsoperatie mogelijk wordt gemaakt met betrekking tot de NMBS.

B.5.1. De eerste verzoekende partij, de vzw « Mouvement de la Gauche Démocrate et Citoyenne », heeft als maatschappelijk doel onrecht en elke teruggang van de rechten in het algemeen en van de sociale rechten in het bijzonder van een individu of van een gemeenschap te bestrijden, met name ten aanzien van artikel 23 van de Grondwet en van het *standstill*-« beginsel », door eventueel jurisdictionele procedures in te stellen teneinde de vernietiging te verkrijgen van de besluiten en van de wetten die strijdig zijn met de Grondwet of met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De tweede verzoekende partij, de vzw « Federaal Werk de Vrienden der Blinden en Slechtzienden », heeft als maatschappelijk doel het welzijn van blinden en slechtzienden, in de meest uitgebreide en gevarieerde vormen ervan. De vereniging beweert dat de sluiting van postkantoren en stations de mobiliteit van de blinde en slechtziende gebruikers aantast.

B.5.2. De andere verzoekende partijen zijn particulieren die hun belang baseren op de uitoefening van een openbaar mandaat of van een beroep in een van de openbare sectoren waarop de bestreden wet betrekking heeft of nog op hun hoedanigheid van gebruiker van die diensten.

Zij beweren dat de bestreden bepalingen tot gevolg zullen hebben dat de kwaliteit van de dienstverlening aan de gebruikers door de betrokken overheidsbedrijven vermindert.

De vierde verzoekende partij vangt haar vierenveertigste jaar aan als statutair personeelslid binnen de Regie van Telegraaf en Telefoon, die vervolgens Belgacom en daarna Proximus is geworden. Zij preciseert eveneens dat zij er de functie van vakbondsafgevaardigde uitoefent.

B.6.1. Bij de bestreden bepalingen wordt de Koning tot 31 december 2018 ertoe gemachtigd, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, verrichtingen toe te staan die tot gevolg hebben dat de participatie van de overheid in het kapitaal van de

beursgenoteerde autonome overheidsbedrijven kan worden verminderd tot onder 50 pct. plus één aandeel, waarbij die bedrijven, vanaf dat ogenblik, niet langer tot de categorie van de autonome overheidsbedrijven behoren en, bijgevolg, niet langer onder het toepassingsgebied van de wet van 21 maart 1991 vallen, om volledig te worden geregeld door het privaatrecht, onder voorbehoud van overgangsbepalingen.

Verschillende bij de wet vastgestelde criteria zullen in aanmerking moeten worden genomen door de Koning : het strategisch belang van een participatie in het betrokken bedrijf, de noodzaak aan Belgische verankering, de essentiële bijdrage die het bedrijf kan leveren bij het streven naar duurzame economische groei, het maatschappelijk nut van het bedrijf en de impact op de tewerkstelling.

Zoals de Ministerraad opmerkt, en in tegenstelling tot hetgeen de verzoekende partijen aanvoeren, hebben de bestreden bepalingen geen betrekking op de NMBS aangezien zij niet beursgenoteerd is.

Bij de bestreden bepalingen wordt de Koning eveneens ertoe gemachtigd, in het kader van de voormelde verrichtingen, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de individuele arbeidsverhoudingen tussen het betrokken bedrijf en de personeelsleden en de toepassing van de socialezekerheidswetten te regelen en een overgangsregeling op het gebied van de collectieve arbeidsverhoudingen binnen het bedrijf uit te werken.

B.6.2. Er mee rekening houdend dat de machtiging die bij artikel 13 aan de Koning wordt verleend een weerslag kan hebben op de situatie van de personeelsleden van de betrokken bedrijven, beschikt de vierde verzoekende partij, als personeelslid van Proximus en vakbondsafgevaardigde over een belang om de vernietiging te vorderen van artikel 13 van de bestreden wet alsook van de artikelen 12 en 14 die onlosmakelijk ermee verbonden zijn.

B.7. Aangezien een van de verzoekende partijen doet blijken van een belang om de vernietiging van de bestreden bepalingen te vorderen, is het niet noodzakelijk te onderzoeken of de andere verzoekende partijen eveneens doen blijken van het vereiste belang.

Ten gronde

B.8. Het eerste middel van het verzoekschrift is afgeleid uit de schending van de artikelen 74, 105 en 108 van de Grondwet. De verzoekende partijen verwijten de bestreden bepalingen de Koning onmiddellijk te machtigen om de privatisering van de beoogde overheidsbedrijven voort te zetten terwijl die bevoegdheid, volgens hen, aan de wetgever zou zijn voorbehouden.

B.9. Het Hof is niet bevoegd om rechtstreeks toe te zien op een schending van de in het middel beoogde grondwetsbepalingen.

B.10. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen *7bis*, 10, 11, *22bis*, 23 en 23, 5°, van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met het « *standstill*-beginsel ».

De verzoekende partijen voeren aan dat de bestreden wet een rechtstreekse en ongunstige impact kan hebben op de arbeidsvoorwaarden van de werknemers rekening houdend met het opgeven van de regel van statutaire aanwerving, op de aanpassing van de arbeidsvoorwaarden van de statutaire personeelsleden en op de toegang tot kwalitatief hoogstaande diensten tegen prijzen die betaalbaar zijn voor de uitkeringsgerechtigden, de personen met een beperkte mobiliteit alsook hun kinderen. In die mate zou de wet het recht om een menswaardig leven te leiden aantasten en zou zij het beschermingsniveau van een economisch, sociaal of cultureel recht verminderen zonder dat een dwingende reden van algemeen belang voorhanden is die een dergelijke aantasting rechtvaardigt.

B.11.1. Wat de schending van artikel *7bis* van de Grondwet betreft, voeren de verzoekende partijen aan dat, « door aandelen te verkopen die stevige dividenden opbrengen, een kortetermijnbeleid wordt gevoerd dat bijgevolg niet in overeenstemming is met de voormelde grondwetsbepaling die de doelstellingen vastlegt van een duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de solidariteit tussen de generaties ».

B.11.2. Artikel *7bis* van de Grondwet is bij de grondwetsbepaling van 25 april 2007 ingevoegd in een nieuwe titel *Ibis* met als opschrift « Algemene beleidsdoelstellingen van het

federale België, de gemeenschappen en de gewesten ». Het Hof is niet bevoegd om rechtstreeks uitspraak te doen over de schending van die grondwetsbepaling.

B.12.1. Artikel 22*bis* van de Grondwet bepaalt :

« Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.

Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.

Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen deze rechten van het kind ».

B.12.2. Om te voldoen aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, moeten de middelen van het verzoekschrift te kennen geven welke van de regels waarvan het Hof de naleving waarborgt, zouden zijn geschonden, alsook welke de bepalingen zijn die deze regels zouden schenden, en uiteenzetten in welk opzicht die regels door de bedoelde bepalingen zouden zijn geschonden.

B.12.3. Zoals de Ministerraad in zijn memorie doet opmerken, zetten de verzoekende partijen niet uiteen in welk opzicht artikel 22*bis* van de Grondwet zou zijn geschonden. Zij leggen immers niet uit op welke manier de bestreden bepalingen afbreuk zouden kunnen doen aan het recht van een kind op ontwikkeling.

B.12.4. In zoverre het de schending van artikel 22*bis* van de Grondwet aanvoert, is het middel onontvankelijk.

B.13.1. Wat de beweerde schending van artikel 23 van de Grondwet betreft, voeren de verzoekende partijen aan dat uit het bij die bepaling vastgelegde grondrecht op sociale zekerheid een *standstill*-verplichting kan worden afgeleid die aan de wetgever de verplichting oplegt om het recht op sociale zekerheid op positieve wijze te verwezenlijken en om geen wetten uit te vaardigen die haaks staan op de gewaarborgde rechten behalve wanneer er een

reden van algemeen belang voorhanden is. Naar hun mening is het enige belang dat zou worden gediend « dat van de kapitalistische of neoliberale ideologie die op een onberedeneerde manier het terugtreden van de Staat uit de diensten aan de burger, het opgeven van de aanwerving van ambtenaren ten gunste van preciaire betrekkingen, uitzendarbeid of werken als zelfstandige, en het intreden van de overheidsbedrijven op de markt nastreeft ».

B.13.2. Artikel 23 van de Grondwet bepaalt dat ieder het recht heeft om een menswaardig leven te leiden. Daartoe waarborgen de onderscheiden wetgevers, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen. Die rechten omvatten onder meer het recht op sociale bijstand alsook het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing. Artikel 23 van de Grondwet bepaalt niet wat die rechten, waarvan enkel het beginsel wordt uitgedrukt, impliceren, waarbij elke wetgever ermee is belast die rechten te waarborgen, overeenkomstig het tweede lid van dat artikel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten.

Die grondwetsbepaling verbiedt die wetgever echter niet machtigingen te verlenen aan de uitvoerende macht, voor zover die machtigingen betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de wetgever het onderwerp heeft aangegeven.

B.13.3. Zoals in B.6.1 is vermeld, bevatten de bestreden bepalingen verscheidene machtigingen aan de Koning.

Volgens de parlementaire voorbereiding van het bestreden artikel 13 « [moet] het vertrek van een autonoom overheidsbedrijf uit de perimeter van de wet van 21 maart 1991 [...] gepaard gaan met bepaalde overgangsregelingen die nodig zijn met name om te zorgen voor de continuïteit van de openbare dienst, een adequate bescherming van bepaalde basisrechten die het statutair personeel ontleent aan het bestaand personeelsstatuut, en een ordelijke overgang van het model van sociaal overleg in de publieke sector naar dat van de private sector » (*Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, DOC 54-1287/001, p. 12).

De bespreking van artikel 13 van de ontworpen wet geeft nog aan :

« Aldus wordt voorgesteld om de Koning te machtigen om bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de volgende regelingen vast te stellen :

- de bepalingen van de wet van 21 maart 1991 inzake de opdrachten van openbare dienst van het betrokken bedrijf en inzake het betreffend beheerscontract te handhaven voor een overgangs periode die uiterlijk op 31 december 2020 verstrijkt;

- het toepasselijke stelsel inzake de individuele arbeidsrelaties tussen het betrokken bedrijf en de bestaande statutaire personeelsleden te bepalen, op zodanige wijze dat de rechten inzake vastheid van betrekking, bezoldiging en pensioen die deze werknemers ontleen aan de grondregels van het bestaand personeels statuut, worden beschermd;

- de toepassing van de wetten op de sociale zekerheid op deze personeelsleden te regelen;

en

- de overgang van de organisatie van de collectieve arbeidsbetrekkingen naar het model van de private sector te regelen over een overgangsperiode van maximum drie jaar.

Deze laatste drie punten zullen vanzelfsprekend moeten worden uitgewerkt in nauwe dialoog met de representatieve vakorganisaties » (*ibid*, pp. 12-13).

In zijn tussenkomst voor de bevoegde commissie gaf de minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post nog aan dat de delegatie aan de Koning beperkt werd tot 2018 en bij wet zou moeten worden bekrachtigd. Er werd nog gepreciseerd dat het omvormen van overheidsbedrijven tot privébedrijven slechts zou kunnen door middel van een politieke beslissing met eerbiediging van de in artikel 12 duidelijk opgesomde randvoorwaarden. Wat het sociaal overleg betreft, onderstreepte de minister dat dit eveneens wettelijk geregeld is in privébedrijven, waarbij eventueel aparte onderhandelingen moeten plaatsvinden aangaande de afbouw van statutairen. De minister onderstreepte dat hij om de twee maanden met de erkende vakbonden overlegde. Er werden nog andere verklaringen afgelegd betreffende de vrees voor delokalisering, de vermindering van het personeelsbestand en de prijsdaling in de telecomsector (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1287/004, pp. 15-17).

B.13.4. Hieruit volgt dat, gelet op de door de wetgever aangevoerde algemene doelstelling, zoals omschreven in B.1.2, hij aan de Koning de bevoegdheid kon opdragen om de in de bestreden bepalingen bedoelde maatregelen te nemen.

B.13.5. Die bepalingen zijn niet onbestaanbaar met de artikelen 10 en 11, in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet, aangezien de grenzen van de door de wetgever aan de Koning verleende machtiging voldoende nauwkeurig werden afgebakend.

B.14. Het tweede middel is niet gegrond.

B.15. Het derde middel is afgeleid uit de schending van artikel 16 van de Grondwet en van artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens alsook van het evenredigheidsbeginsel.

De verzoekende partijen verwijten de bestreden bepalingen dat zij de opportuniteit van een overdracht alsook de voorwaarden inzake overdracht van de betrokken overheidsbedrijven overlaten aan de vrije en volledige beoordeling van de Koning, met schending van het beginsel van evenredigheid en wettigheid.

B.16.1. Artikel 16 van de Grondwet bepaalt :

« Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet dan ten algemenen nutte, in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald en tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling ».

Artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Alle natuurlijke of rechtspersonen hebben recht op het ongestoord genot van hun eigendom. Niemand zal van zijn eigendom worden beroofd behalve in het algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht.

De voorgaande bepalingen zullen echter op geen enkele wijze het recht aantasten dat een Staat heeft om die wetten toe te passen welke hij noodzakelijk oordeelt om toezicht uit te oefenen op het gebruik van eigendom in overeenstemming met het algemeen belang of om de betaling van belastingen of andere heffingen en boeten te verzekeren ».

Aangezien die internationaalrechtelijke bepaling een draagwijdte heeft die analoog is met die van artikel 16 van de Grondwet, vormen de erin vervatte waarborgen een onlosmakelijk geheel met diegene die zijn ingeschreven in die grondwetsbepaling, zodat het Hof, bij zijn toetsing van de bestreden bepalingen, rekening houdt met de eerstgenoemde.

B.16.2. Zonder dat moet worden nagegaan of de bestreden bepalingen onder het toepassingsgebied van de voormelde grondwettelijke en internationale bepalingen vallen, dient te worden opgemerkt dat die bepalingen niet het eigendomsrecht van de Staat zelf willen beschermen tegen eventuele onteigeningen in de veronderstelling, *quod non*, dat verrichtingen

die tot gevolg hebben dat de participatie van de overheid in het kapitaal van de autonome overheidsbedrijven daalt beneden vijftig percent plus één aandeel, worden beschouwd als een gedwongen beroving van het eigendomsrecht van de Staat op die goederen.

B.17. Het derde middel is niet gegrond.

B.18. Het vierde middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

De bestreden bepalingen worden in die zin bekritiseerd dat zij de uitvoerende macht toestaan de aandelen van de overheidsbedrijven over te dragen zonder dat er transparante procedures voor privatisering voorhanden zijn, met schending van de gelijkheid die tussen potentiële kandidaat-overnemers zou moeten heersen.

B.19.1. Het staat niet aan het Hof de wijze te vermoeden waarop de in de bestreden bepalingen vervatte machtiging in werking zal worden gesteld.

Indien de wetgever een machtiging verleent, dient ervan te worden uitgegaan dat hij de gemachtigde enkel de bevoegdheid wil verlenen om die machtiging aan te wenden op een wijze die bestaanbaar is met de bepalingen van de Grondwet waarvan het Hof de inachtneming waarborgt.

B.19.2. Het staat in voorkomend geval aan de bevoegde rechter toezicht uit te oefenen op de mate waarin de gemachtigde de hem toegekende machtiging te buiten zou zijn gegaan.

B.20. Het vierde middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus gewezen in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 29 maart 2018.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels